

เปรียบเทียบไทยกับเวียดนาม ลงทุนทำธุรกิจที่ไหนง่ายกว่ากัน

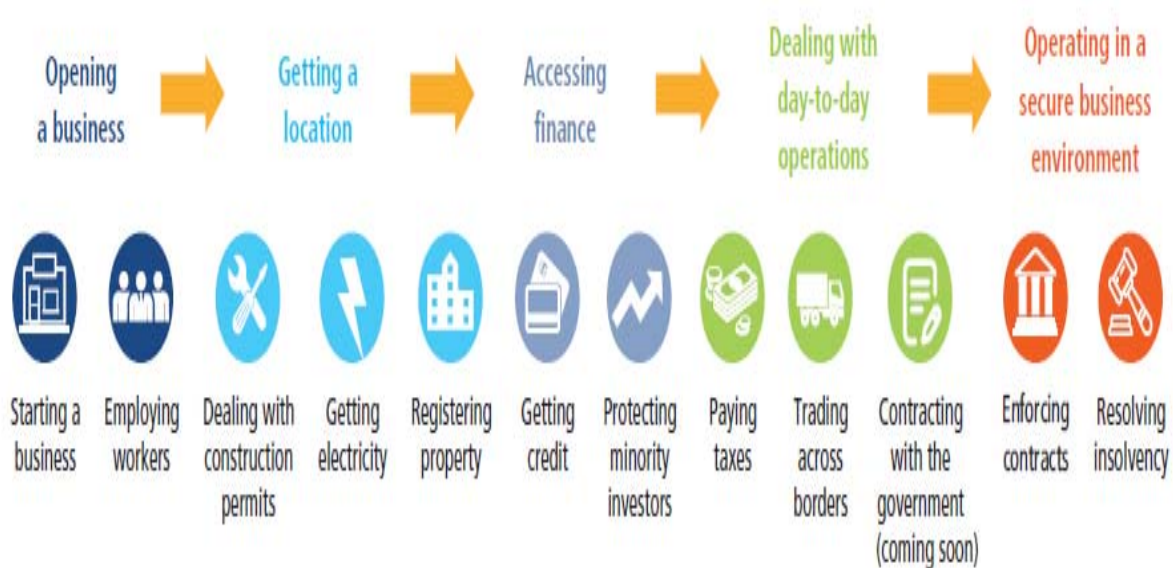
อภิยุทธ์ อำนวยกาญจนสิน
กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากระดับการออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการลงทุนในประเทศ ดังนั้น จึงต้องอาศัยเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการลงทุนภายในประเทศด้วย ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนี้ไม่ได้มาในรูปแบบของเม็ดเงินการลงทุนเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยี การจัดการและทุนทางปัญญาซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหรือการลงทุนของภาคเอกชนยังเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยในอนาคต ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่สำคัญคือ การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC ซึ่งได้รับการตอบรับจากนักลงทุนเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในประเทศไทยเพื่อนบ้านของเราอย่างประเทศเวียดนามที่กำลังเร่งขับเคลื่อนพัฒนาประเทศก็เร่งดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเช่นกัน คำถามที่ตามมา คือ ประเทศไหนจะมีแรงดึงดูดด้านการลงทุนมากกว่ากันระหว่างไทยหรือเวียดนามด้วยเหตุผลอะไร ซึ่งรายงานการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจประจำปี 2563 (Doing Business 2020) ที่ธนาคารโลกเป็นผู้จัดทำและเผยแพร่ สามารถตอบของคำถามดังกล่าวได้ในมิติที่เกี่ยวข้องกับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ และหากพบว่ามีประเด็นใดที่เวียดนามมีแต้มต่อมากกว่าประเทศไทย ก็สามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้ประเทศไทยมีความน่าสนใจในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

Doing Business เป็นรายงานผลการศึกษาเพื่อจัดอันดับความยากง่ายในการเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งธนาคารโลกจัดทำขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2004 สำหรับในประเทศไทยธนาคารโลกเริ่มเข้ามาสำรวจในปี ค.ศ. 2005 และในรายงานฉบับล่าสุด (Doing Business 2020) มีจำนวนประเทศที่ธนาคารโลกดำเนินการสำรวจทั้งสิ้น 190 ประเทศ โดยรายงานดังกล่าวเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย และกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ของรัฐว่ามีส่วนสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจอย่างไร ซึ่งมีตัวชี้วัดในการศึกษา 10 ด้านครอบคลุมพื้นฐานของวงจรธุรกิจตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งธุรกิจจนถึงการปิดกิจการ ได้แก่ 1) การเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) 2) การขออนุญาตก่อสร้าง (Dealing with Construction Permits) 3) การขอใช้

ไฟฟ้า (Getting Electricity) 4) การจดทะเบียนทรัพย์สิน (Registering Property) 5) การได้รับสินเชื่อ (Getting Credit) 6) การคุ้มครองผู้ลงทุน (Protecting Investors) 7) การชำระภาษี (Paying Taxes) 8) การค้าระหว่างประเทศ (Trading Across Borders) 9) การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) และ 10) การแก้ปัญหาการล้มละลาย (Resolving Insolvency) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา 4 เรื่องหลัก ได้แก่ ขั้นตอนในการดำเนินการที่ง่าย (Easier) ระยะเวลาในการดำเนินการที่รวดเร็ว (Faster) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ต่ำ (Cheaper) และกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินการ (Smarter Regulations) ทั้งนี้ วิธีการให้คะแนนในแต่ละประเด็นที่สำรวจ มีการกำหนดค่าเป้าหมายขึ้น แล้วประเมินผล โดยวัดว่าแต่ละประเทศมีระยะห่างจากเป้าหมายที่กำหนดมากเท่าใด (Distance to Frontier : DTF) เช่น การขออนุญาตก่อสร้างต้องได้รับใบอนุญาตภายใน 10 วัน หากประเทศใดทำได้ภายใน 10 วัน จะได้คะแนนเต็ม และจะได้คะแนนน้อยลงเรื่อย ๆ ตามจำนวนวันที่เพิ่มขึ้น แต่ละประเด็นจะมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน และแต่ละประเทศจะได้คะแนนลดหลั่นกันตามผลงานที่ทำได้ การวัดคะแนนนี้เรียกว่า Ease of Doing Business Score (EODB)

FIGURE 0.1 What is measured in *Doing Business*?

Note: The employing workers and contracting with the government indicator sets are not included in the ease of doing business ranking.

DOING BUSINESS 2020

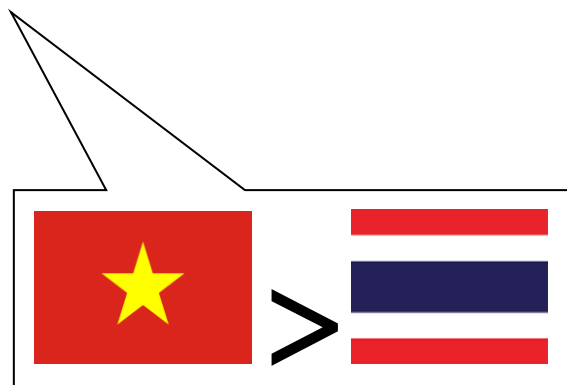
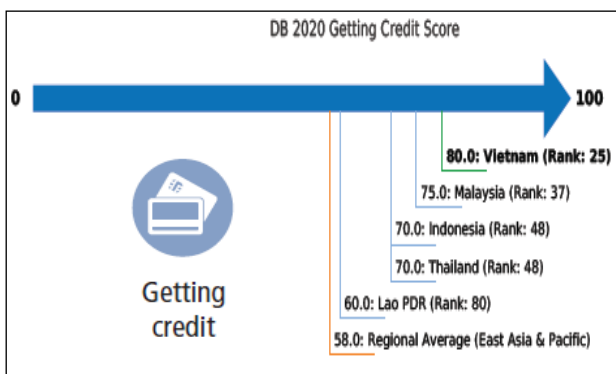
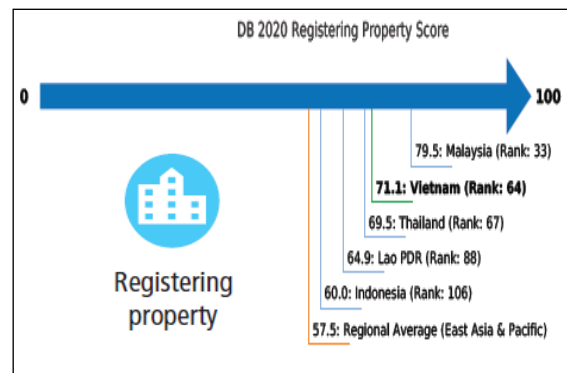
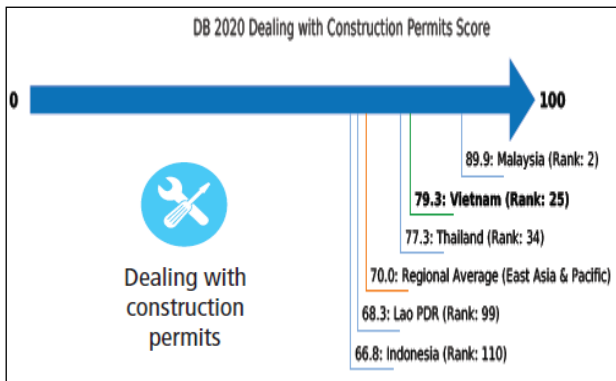
TABLE O.1 Ease of doing business ranking

Rank	Economy	DB score	Rank	Economy	DB score
1	New Zealand	86.8	65	Puerto Rico (U.S.)	70.1
2	Singapore	86.2	66	Brunei Darussalam	70.1
3	Hong Kong SAR, China	85.3	67	Colombia	70.1
4	Denmark	85.3	68	Oman	70.0
5	Korea, Rep.	84.0	69	Uzbekistan	69.9
6	United States	84.0	70	Vietnam	69.8
7	Georgia	83.7	71	Jamaica	69.7
8	United Kingdom	83.5	72	Luxembourg	69.6
9	Norway	82.6	73	Indonesia	69.6
10	Sweden	82.0	74	Costa Rica	69.2
11	Lithuania	81.6	75	Jordan	69.0
12	Malaysia	81.5	76	Peru	68.7
13	Mauritius	81.5	77	Qatar	68.7
14	Australia	81.2	78	Tunisia	68.7
15	Taiwan, China	80.9	79	Greece	68.4
16	United Arab Emirates	80.9	80	Kyrgyz Republic	67.8
17	North Macedonia	80.7	81	Mongolia	67.8
18	Estonia	80.6	82	Albania	67.7
19	Latvia	80.3	83	Kuwait	67.4
20	Finland	80.2	84	South Africa	67.0
21	Thailand	80.1	85	Zambia	66.9
22	Germany	79.7	86	Panama	66.6
23	Canada	79.6	87	Botswana	66.2
24	Ireland	79.6	88	Malta	66.1
25	Kazakhstan	79.6	89	Bhutan	66.0
26	Iceland	79.0	90	Bosnia and Herzegovina	65.4
27	Austria	78.7	91	El Salvador	65.3
28	Russian Federation	78.2	92	San Marino	64.2
29	Japan	78.0	93	St. Lucia	63.7
30	Spain	77.9	94	Nepal	63.2
31	China	77.9	95	Philippines	62.8

ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวม ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ 21 ดีขึ้น 6 อันดับ จากอันดับที่ 27 ในปีที่แล้ว โดยประเทศไทยได้รับคะแนน 80.1 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 0.6 คะแนน¹ ในแง่ตัวชี้วัดที่มีอันดับสูงสุดซึ่งสะท้อนการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ จนติด 10 อันดับแรกของโลก มี 2 ด้าน คือ ด้านการคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย ได้อันดับ 3 ของโลก และด้านการขอใช้ไฟฟ้า ได้อันดับ 6 ของโลก ทั้งนี้มีการปฏิรูปที่สำคัญที่มีคะแนนปรับตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเริ่มต้นธุรกิจ 2) ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง 3) ด้านการขอใช้ไฟฟ้า และ 4) การแก้ไขปัญหาการล้มละลาย ในด้านของประเทศไทยเวียดนาม ได้รับคะแนน 69.8 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 1.2 คะแนน แต่อันดับลดลง 1 อันดับ จากอันดับที่ 69 ปรับลดลงอยู่ในอันดับที่ 70 ในรายงานปีล่าสุด อย่างไรก็ตามมีการปฏิรูปที่สำคัญที่มี

¹ คะแนนในปี 2019 มีการปรับปรุง

คะแนนปรับตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาถึง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเริ่มต้นธุรกิจ 2) ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง 3) ด้านการขอใช้ไฟฟ้า 4) การได้รับสินเชื่อ 5) การชำระภาษี และ 6) การแก้ไขปัญหาการล้มละลาย โดยประเด็นของการได้รับสินเชื่อและการชำระภาษี มีคะแนนปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก โดยปรับเพิ่มขึ้นถึง 5.0 และ 6.1 คะแนน ตามลำดับ โดยเวียดนามปรับปรุงการจ่ายภาษีให้ง่ายขึ้นโดยมีการปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งนี้จะเห็นว่า แม้ปัจจุบันในระดับภาพรวมประเทศไทยจะมีอันดับและคะแนนดีกว่าเวียดนามแต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้าน เวียดนามมีการพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนประกอบธุรกิจในประเทศในหลายด้านด้วยกัน บางด้านมีพัฒนาการจนสามารถมีอันดับและคะแนนดีกว่าประเทศไทยไปแล้วในล่าสุด

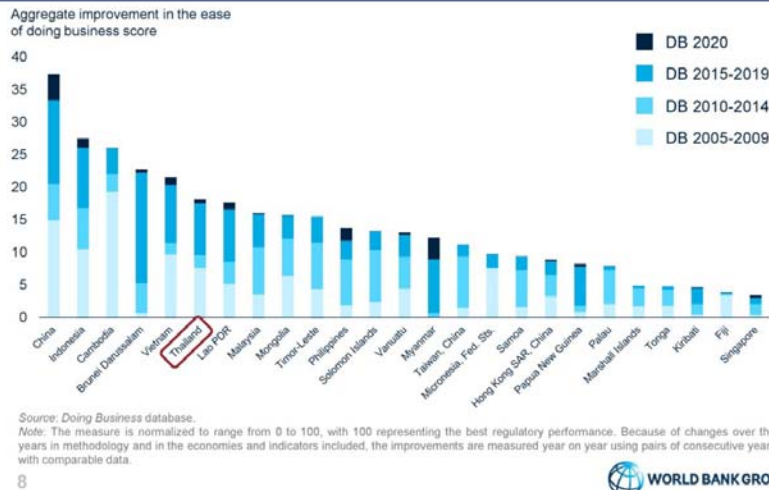

จากจำนวนทั้งหมด 10 ด้าน มีด้านที่ประเทศไทยมีอันดับและคะแนนดีกว่าเวียดนามทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) 2) การขอใช้ไฟฟ้า (Getting Electricity) 3) การคุ้มครองผู้ลงทุน (Protecting Investors) 4) การชำระภาษี (Paying Taxes) 5) การค้าระหว่างประเทศ (Trading Across Borders) 6) การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) และ 7) การแก้ไขปัญหาการล้มละลาย (Resolving Insolvency) ที่เหลืออีก 3 ด้าน เวียดนามมีอันดับและคะแนนดีกว่า

ไทย ได้แก่ 1) การขออนุญาตก่อสร้าง (Dealing with Construction Permits) 2) การจดทะเบียนทรัพย์สิน (Registering Property) และ 3) การได้รับสินเชื่อ (Getting Credit) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดโดยเฉพาะทั้ง 3 ด้านที่เวียดนามมีอันดับและคะแนนดีกว่าไทย ในด้านการขออนุญาตก่อสร้าง เวียดนามดำเนินการลดขั้นตอนในการขออนุญาตก่อสร้าง (Procedures) ลงเหลือเพียง 10 ขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ (Time) 166 วัน ในขณะที่ไทยมี 14 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 113 วัน ในด้านการจดทะเบียนทรัพย์สิน ในเวียดนามมีขั้นตอนในการจดทะเบียน (Procedures) จำนวน 5 ขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ (Time) 53.5 วัน และมีต้นทุนของการจดทะเบียนอยู่ที่ร้อยละ 0.6 ของมูลค่าทรัพย์สิน ในขณะที่ไทยมี 5 ขั้นตอนเท่ากัน ใช้ระยะเวลาดำเนินการเพียงแค่ 9 วัน แต่ไทยมีต้นทุนของการจดทะเบียนค่อนข้างสูงอยู่ที่ร้อยละ 7.2 ของมูลค่าทรัพย์สินซึ่งมากกว่าเวียดนามพอสมควร และในด้านการได้รับสินเชื่อ วัดโดยใช้ดัชนี 2 ตัว คือ The Legal Rights Index (มีค่า 0 -12) โดยคะแนนสูงกว่าแสดงว่ามีกฎหมายที่ได้รับการพัฒนาให้ส่งเสริมการเข้าถึงสินเชื่อได้ดียิ่งขึ้น และ The Credit Information Index (มีค่า 0 - 8) วัดขอบเขตการเข้าถึงและคุณภาพของข้อมูลเครดิต โดย The Legal Rights Index และ The Credit Information Index ของเวียดนามมีค่าเท่ากับ 8 ทั้งสองตัว ส่วนของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 7 ทั้งสองตัว นอกจากนี้ในปัจจุบันศูนย์ข้อมูลเครดิตแห่งชาติของเวียดนาม (the National Credit Information Centre of Vietnam : CIC) และธนาคารแห่งเวียดนาม (the State Bank of Vietnam : SBV) ได้เปิดตัวแพลตฟอร์มเชื่อมโยงผู้กู้และธนาคาร ซึ่งผู้กู้สามารถเลือกแพ็คเกจสินเชื่อและลงทะเบียนความต้องการสินเชื่อที่ธนาคารที่ต้องการผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงผู้กู้จะได้รับอนุญาตให้ดูข้อมูลเครดิตของตนเองได้ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องการกู้และสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและความลับของข้อมูล

DB 2020 Ranking	Overall	 Starting a business	 Dealing with construction permits	 Getting electricity	 Registering property	 Getting credit	 Protecting minority investors	 Paying taxes	 Trading across borders	 Enforcing contracts	 Resolving insolvency
	21	47	34	6	67	48	3	68	62	37	24
	70	115	25	27	64	25	97	109	104	68	112

East Asia and the Pacific has been improving substantially in business regulation over time

นอกจากนี้ หากมองย้อนกลับไปในช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน จะเห็นว่าแต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้พัฒนาคะแนนของตัวชี้วัดต่างๆ ขึ้นมาก่อนข้างมาก อาทิ จีนที่มีการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็ว จะเห็นว่าคะแนนในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นมากกว่า 35 คะแนน หรือหากเปรียบเทียบ

ประเทศไทยกับเวียดนามในแง่ของพัฒนาการเพื่อให้ง่ายต่อการประกอบธุรกิจ ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเกือบ 20 คะแนน ในขณะที่เวียดนามทำได้ดีกว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้นกว่า 20 คะแนน อย่างไรก็ตาม ยิ่งประเทศพัฒนามากขึ้นเท่าไร ก็นับว่าเป็นเรื่องยากขึ้นเรื่อย ๆ ที่จะพัฒนาต่อเพราะช่องว่างของการพัฒนาจะเริ่มเล็กลงเรื่อย ๆ ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ที่อาจจะมีคำถามว่าทำไมในช่วง 17 ปีที่ผ่านมาแทบจะไม่ได้พัฒนาคะแนนอะไรขึ้นมา นั่นเป็นเพราะว่าสิงคโปร์มีผลงานที่ดีมาโดยตลอดอยู่แล้วตั้งแต่ก่อนเริ่มจัดทำรายงานด้วยซ้ำทำให้แทบจะไม่มีช่องว่างที่รอการพัฒนาเลย ทั้งนี้จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าประเทศที่มีสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการกำกับดูแลที่เป็นมิตรจะช่วยส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจทำให้มีธุรกิจเกิดขึ้นได้มากกว่า สร้างงานได้มากกว่า โดยจากงานวิจัยพบว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้น 10 คะแนนจะทำให้ประเทศมีธุรกิจเพิ่มมากขึ้น 1 แห่งต่อประชากร 2,000 คน ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับการสร้างงานในประเทศและนั่นหมายถึงการนำไปสู่การลดความยากจนในประเทศในท้ายที่สุด

กล่าวโดยสรุป หากเปรียบเทียบไทยกับเวียดนามในมิติความยากง่ายในการประกอบธุรกิจจากผลของรายงานการจัดอันดับความง่ายในการประกอบธุรกิจประจำปี 2563 (Doing Business 2020) ในระดับภาพรวมแม้ประเทศไทยจะมีอันดับและคะแนนดีกว่าเวียดนามแต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้าน เวียดนามมีการพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนประกอบธุรกิจในประเทศในหลายด้านด้วยกัน บางด้านมีพัฒนาการจนสามารถมีอันดับและคะแนนดีกว่าประเทศไทยไปแล้วในปีล่าสุด ได้แก่ ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง การจดทะเบียนทรัพย์สิน การได้รับสินเชื่อ นอกจากนี้หากมองพัฒนาการย้อนหลังสะสมจนถึงปัจจุบัน เวียดนามทำได้ดีกว่าประเทศไทยโดยเป็นอันดับที่ 5 ของภูมิภาค ดังนั้น สิ่ง

ประเทศไทยต้องเดินหน้าต่อเพื่อให้ประเทศมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อนักลงทุน ก็คือประเทศไทยยังจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้มีความสะดวกและเอื้อต่อการแข่งขันของผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องต่อไปโดยเฉพาะด้านทั้ง 3 ด้านที่เวียดนามมีอันดับและคะแนนดีกว่าประเทศไทย เพื่อให้มั่นใจว่าประเทศไทยจะสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ในระยะยาว และผลประโยชน์จากการปฏิรูปสภาพแวดล้อมทางธุรกิจจะนำมาซึ่งการเพิ่มการลงทุนและมีการจ้างงานคุณภาพมากขึ้นในอนาคต

แหล่งที่มาของข้อมูล

- <https://www.doingbusiness.org/en/doingbusiness>
  - <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>
  - <https://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-ranked-70th-ease-business.html/>
  - <https://thaipublica.org/2019/10/worldbank-doing-business-2020-thailand/>
-